

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

(назва факультету/підрозділу)

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

(назва кафедри)

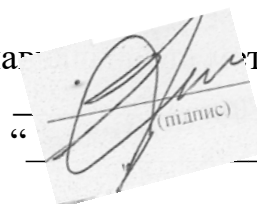
“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор

з навчально-методичної роботи

Олег Назаров

2019 року

(підпис)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Методика викладання у вищій школі»

(назва навчальної дисципліни)

циклу загальної обов'язкової підготовки
(загальної/професійної, обов'язкової/вибіркової)

за третім рівнем вищої освіти (доктор філософії)

(назва рівня вищої освіти)

галузь знань 26 «ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА»

(шифр і назва)

спеціальність 263 «ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА» та 261 «ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА»

(шифр і назва)

**ЗА ОСВІТНЬО-НАУКОВОЮ ПРОГРАМОЮ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ» та «ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА»**

Харків 2019 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Методика викладання у вищій школі» (назва навчальної дисципліни)

для підготовки здобувачів вищої освіти за третім рівнем

(назва рівня вищої освіти)

вищої освіти в галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 263

«Цивільна безпека» та 261 «Пожежна безпека»

розроблена відповідно до освітньо-наукових програм вищої освіти

«ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ» та «ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА»

(назва програми)

Розробник програми:

доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах, к.психол.н, доцент

(посада, науковий ступінь та вчене звання)

Надія Сергієнко

Програму навчальної дисципліни рекомендовано кафедрою

психології діяльності в особливих умовах (ПДОУ)

(назва кафедри)

Протокол від «21» червня 2019 року № 11

Начальник (завідувач) кафедри психології діяльності в особливих умовах

(назва кафедри)

Ліна Перелигіна

(підпис) (прізвище та ініціали)

«   »   2019 року

Рекомендовано вченою радою факультету соціально-психологічного

(назва факультету)

Протокол від «28» серпня 2019 року № 12

Голова вченої ради соціально-психологічного факультету

(назва факультету)

Андрій Куфлієвський

(підпис) (прізвище та ініціали)

«   »   2019 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3.0	Галузь знань <u>26 "Цивільна безпека"</u> <u>28»Пожежна безпека»</u> (шифр і назва)	Нормативна	
	Напрямок підготовки <u>263 "Цивільна безпека" та</u> <u>261 "Пожежна безпека"</u> (шифр і назва)		
Модулів 2	Спеціальність <u>"Цивільна безпека"</u> <u>«Пожежна безпека»</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин 90		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 3 самостійної роботи студента 4,0	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Доктор філософії	Лекції	
		10 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	2 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
50 год.	80 год.		
Індивідуальні завдання: 0 год.			
Вид контролю: іспит			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання - 40/50;
- для заочної форми навчання - 10/80.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: озброїти здобувача ступеню доктора філософії теоретичними положеннями побудови навчального процесу у ВНЗ, сформулювати основні вміння і навички необхідні для викладацької діяльності, ознайомити із методиками викладання дисциплін у вищій школі, методологією розробки методичних матеріалів до викладання та формування вмінь проведення навчальних занять, ознайомити із особливостями професійної майстерності та педагогічної техніки викладача.

Завдання курсу :

- Сформувані усвідомлення внутрішніх механізмів навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі.
- Сформувані вміння планувати та реалізовувати на практиці різні форми, методи, засоби навчання, враховуючи специфіку спеціальності.
- Забезпечити власне педагогічне становлення як викладачів.
- Засвоїти методологічні і теоретичні основи викладання на сучасному етапі розвитку вищої освіти.
- Глибоко оволодіти організаційними формами, технологіями і методами навчання у вищій школі.
- Володіти знаннями про сучасні інтерактивні методи та форми навчання.
- Поглибити знання з культури педагогічного спілкування викладачів вищої школи, відпрацювати власне бачення цієї проблеми.

Після вивчення навчальної дисципліни «Методика викладання у вищій школі» здобувачі вищої освіти повинні набути та отримати:

знання:

- системи стандартів вищої освіти;
- компонентів змісту навчання;
- ролі навчального плану та навчальної програми у відображенні змісту навчання;
- наукового змісту лекції, її функції; дидактичних принципів побудови; основних видів лекцій;
- різновидів семінарський і практичних занять, вимог до їх проведення;
- основних вимог до проведення тренінгових занять;
- особливостей проведення лабораторних занять, консультацій, індивідуальних занять;
- методів навчання: їх класифікацію, функції, специфіка вибору;
- особливостей науково-дослідної та самостійної роботи викладачів і студентів у ЗВО;
- видів і форм контролю у ЗВО.
- особливостей організаторської, координаційної та управлінської діяльності у ЗВО;
- психологічних особистісних якостей викладача, професійних вимог до нього.

уміння:

- використовувати нормативно-правове та науково-методичне забезпечення вищої освіти, сучасні засоби і технології організації та здійснення освітнього процесу, різноманітні аспекти виховної роботи, інноваційні методи навчання.
- забезпечувати виконання розвиваючої, координуючої, управлінської функції викладача у ЗВО;
- здійснювати саморозвиток, самоосвіту, самовиховання, самоорганізацію;

комунікацію: вільне спілкування з питань, що стосуються сфери вищої освіти, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством в цілому;

автономію та відповідальність: для цієї дисципліни не передбачається освітньо-науковою програмою «Цивільний захист».

1.4. Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти:

- здатність застосовувати знання основ педагогічної діяльності, дидактики вищої школи, традиційні та інноваційні форми навчання і педагогічні технології у сфері професійної діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1.

Змістовий модуль 1.

Тема 1.1. Реформа вищої освіти в Україні.

Навчальний процес у вищій школі. Структура освіти в Україні. Освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні в Україні. Що таке зміст освіти?

Загальні положення Болонського процесу. Терміни та визначення. Організація навчального процесу. Дидактичні основи організації навчально-виховного процесу у вищій школі (іноваційні форми проведення лекційних форм у вищій школі).

Тема 1.2. Організація навчально-виховного процесу у вищій школі (кредитно-модульна система).

Організаційно-методичне забезпечення КМСОНП. Склад нормативних документів Індивідуальний навчальний план. Нормативні змістові модулі. Зарахування модулів. Підсумкова модульна робота. Допуск до продовження навчання.

Форми організації навчального процесу. Контроль успішності курсантів та студентів. Шкала ECTS – оцінок. Особливості переведення, відрахування, поповнення курсантів та студентів та переривання їхнього навчання.

Поняття активних методів навчання. Концепція активного навчання. Засоби навчання, їх використання у навчальному процесі. Основні вимоги до методики активного навчання. Конференції та диспути; тренінги. Гра як метод навчання. Застосування інноваційних методів навчання.

Організація учбового процесу у ВУЗі. Розвиток форм навчання: лекційна форма навчання, практичні, семінарські й лабораторні заняття в учбових групах. Використання різноманіття типів навчальних задач, форм контролю, форм заохочення, організація форм співробітництва викладача з студентами у процесі розв'язання задач.

МОДУЛЬ 2.

Змістовий модуль 2.

Тема 2.1. Психолого-педагогічна культура сучасного викладача.

Поняття про педагогічну культуру викладача. Рівні розвитку психологічної культури та їх критерії. Особливості професії "людина-людина". Характеристика змісту діяльності викладача. Основні функції та здібності викладача: індивідуальні та професійні здібності.

Тема 2.2. Основи педагогічної майстерності сучасного викладача.

Педагогічна діяльність та рівні продуктивності педагогічної діяльності. Поняття та основні компоненти педагогічної майстерності майбутніх фахівців. Структура та рівні педагогічної майстерності. Кваліфікаційна характеристика викладача. Вибір форм та методів реалізації навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі. Професійні помилки в діяльності викладача.

Тема 2.3. Стратегія поведінки викладача у конфліктних ситуаціях та профілактика конфліктів.

Поняття та форми конфліктів у спілкуванні. Природа конфліктів у навчальному процесі. Стратегія поведінки викладача у конфліктних ситуаціях. Профілактика вирішення педагогічних конфліктів під час навчального процесу у вищій школі.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Зміст і завдання вищої школи, принципи і методи навчання.												
Тема 1.1. Реформа вищої освіти в Україні.	13	2	4	-	-	7	12,2	2	0,2	-	-	10
Тема 1.2. Організація навчально-виховного процесу у вищій школі.	21	2	6			13	12,2	2	0,2			10
Разом за змістовим модулем 1	34	4	10	-	-	20	24,4	4	0,4	-	-	20
Модуль 2												
Змістовий модуль 2. Психологічні особливості педагогічної діяльності викладача вищої школи.												
Тема 2.1. Психолого-педагогічна культура сучасного викладача.	16	2	6	-	-	8	20,5	2	0,5	-	-	18
Тема 2.2. Основи педагогічної майстерності сучасного викладача	22	2	8	-	-	12	23,5	1	0,5	-	-	22
Тема 2.3. Стратегія поведінки викладача у конфліктних ситуаціях та профілактика конфліктів.	18	2	6	-	-	10	21,6	1	0,6	-	-	20
Разом за змістовим модулем 2	56	6	20	-	-	30	65,6	4	1,6	-	-	60
Усього годин	56	6	20	-	-	30	65,6	4	1,6	-	-	60
Усього годин за дисципліну	90	10	30	-	-	50	90	8	2	-	-	80

5. Теми семінарських занять (НЕ ПЕРЕДБАЧЕНО)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
3		
	Разом	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1.1. Реформа вищої освіти в Україні.	2
2	Тема 1.2. Болонський процес.	2
3	Тема 1.3. Організація навчально-виховного процесу у вищій школі.	2
4	Тема 1.4. Іноваційні форми навчально-виховного процесу у вищій школі (проблемна лекція, лекція -візуалізації і т.д.).	2
5	Тема 1.5. Форми учбових занять та методика їх проведення.	2
6	Тема 2.1. Особливості професії "людина-людина".	2
7	Тема 2.2. Формування психологічної культури особистості.	2
8	Тема 2.3. Спеціальні здібності викладача вищої школи.	2
9	Тема 2.4. Сутність педагогічної майстерності.	2
10	Тема 2.5. Професійні помилки в діяльності викладача.	2
11	Тема 2.6. Прояви професіоналізму і майстерності викладача у рішеннях педагогічних задач.	2
12	Тема 2.7	2
13	Тема 2.8. Структура, динаміка, сфера педагогічного конфлікту.	2
14	Тема 2.9. Поведінка викладача у конфліктних ситуаціях.	2
15	Тема 2.10. Вирішення конфліктних ситуацій та профілактика конфліктів.	2
	Разом	30

7. Теми лабораторних занять (НЕ ПЕРЕДБАЧЕНО)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	-	-
2	-	-
...	-	-
	Разом	-

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1.1. Реформа вищої освіти в Україні.	7

2	Тема 1.2. Організація навчально-виховного процесу у вищій школі.	13
3	Тема 2.1. Психолого-педагогічна культура сучасного викладача.	8
5	Тема 2.2. Основи педагогічної майстерності сучасного викладача.	12
6	Тема 2.3. Стратегія поведінки викладача у конфліктних ситуаціях та профілактика конфліктів.	10
	Разом	50

9. Індивідуальні завдання (НЕ ПЕРЕДБАЧЕНО)

10. Методи навчання

Вивчення дисципліни “Методика викладання у вищій школі” передбачає проведення лекційних, семінарських та практичних занять, а також самостійну роботу слухачів.

11. Методи контролю

Для оцінки знань слухачів використовується поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється на кожному семінарському та практичному занятті методом опитування та письмового тестового контролю. У процесі вивчення дисципліни слухачі виконують дві модульні контрольні роботи. Підсумкова форма контролю - іспит.

12. Розподіл балів, які отримують слухачі для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота				Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1			Модульна контрольна робота 1	25	100
T.1.1	T.1.2		T.T.1.1 -1.2		
9	9		15		
Змістовий модуль 2			Модульна контрольна робота 2		
T.2.1	T.2.2	T. 2.3	T.2.1- 2.3		
9	9	9	15		

T1, T2 ... T4 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
65-79	C		
55-764	D	задовільно	
50-54	E		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

1-34	Ф	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	--

13. Методичне забезпечення

13.1. Контрольні питання для проведення підсумкового контролю (модульний контроль, іспит)

Модуль 1.

1. Що таке навальний процес у вищій школі?
2. Особливості навчального процесу у вищій школі.
3. Структура освіти в Україні.
4. Освітні рівні встановлені в Україні.
5. Освітньо-кваліфікаційні рівні встановлені в Україні.
6. Що таке зміст освіти?
7. Що таке нормативні та вибіркові навчальні дисципліни?
8. Що таке навчальна програма?
9. Що таке робоча навчальна програма?
10. Що таке навчальний план?
11. Організація учбового процесу у вищій школі.
12. Кредитно-модульна система організації навчального процесу (КМСОНП) у вищій школі.
13. Академічні кредити та їх нарахування.
14. Що таке модуль?
15. Що таке підсумкова модульна робота?
16. Контроль успішності слухачів вищої школи.
17. Шкала ECTS-оцінок.
18. Особливості переведення, відрахування слухачів та курсантів.
19. Психологічні відмінності традиційної та інноваційної стратегії організації навчання у вищої школі.
20. Організація учбового процесу у ВУЗі.
21. Особливості проведення лекційних занять у вищої школі.
22. Лекційна форма навчання та її функції.
23. Методика підготовки та проведення лекції.
24. Методика підготовки та проведення практичного заняття.
25. Методика підготовки та проведення семінару.
26. Процедури конструювання сценаріїв учбових ситуацій.
27. Резюмування тексту як учбова задача.
28. Методичні прийоми забезпечення ефективності поточного педагогічного контролю.
29. Поняття та основні види активних методів навчання.
30. Методи програмованого навчання (Б.Ф.Скінер).
31. Навчальна задача. Типологія учбових задач(предметні, логічні та психологічні), їх аналіз.
32. Методи проблемного навчання (проблемна задача, проблемне питання, проблемне завдання, проблемність як принцип навчання).
33. Методи інтерактивного навчання (евристична бесіда, дискусія, „мозковий штурм”, „круглий стіл”, ”ділова гра”, тренінг та ін).

Модуль 2.

1. Особистість педагога як основний фактор виховного впливу на студентів.
2. Що таке педагогічна культура?
3. Дати характеристику педагогічним здібностям викладача.
4. Що таке педагогічна діяльність?
5. Рівні продуктивності педагогічної діяльності.
6. Компоненти педагогічної майстерності.
7. Що таке педагогічна техніка?
8. Компоненти педагогічної техніки.
9. Психолого-педагогічні особливості спілкування „викладач-студент”.
10. Основні компоненти педагогічного спілкування.
11. Техніка та функції педагогічного спілкування.
12. Психологічні бар'єри спілкування викладача.
13. Сутність педагогічної майстерності сучасного викладача.
14. Структура педагогічної майстерності.
15. Прояви професіоналізму та майстерності викладача у рішеннях педагогічних завдань.
16. Професійні помилки в діяльності викладача.
17. Природа конфліктів у навчальному процесі.
18. Стратегія поведінки у конфліктній ситуації.
19. Способи вирішення предконфліктних педагогічних ситуацій.
20. Роль викладача у конфліктних ситуаціях.

13.2. Плани семінарських та практичних занять

Плани семінарських та практичних занять наведені у додатку 1 до цієї програми.

13.3. Завдання для самостійної роботи слухачів

Завдання для самостійної роботи слухачів наведені у додатку 2 до цієї програми.

13.4. Методичні вказівки і тематика контрольних робіт

Матеріали до контрольних робіт денної та заочної форм навчання наведені у додатку 3 до цієї програми.

13.5. Пакет комплексних контрольних робіт (ККР) для перевірки знань

Пакет ККР для перевірки знань наведений у додатку 4 до цієї програми.

14. Рекомендована література

Базова

1. Бойко Є.М. Сучасний стан і напрямки реформування системи вищої освіти / Є.М.Бойко// Фінанси України.- 1999,- № 9.- С.46-52.
2. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: Навч. посіб для слух. закл. підвищ. кваліф. системи вищ. освіти / Я.Я.Болюбаш; Мін. Освіти України.- К.: Компас, 1997.- 63 с.
3. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури / С.С.Вітвицька.- Київ: Центр навчальної літератури, 2003.- С.8-25, 212-282.
4. Галузинський В.М. Педагогіка: Теорія та історія / В.М.Галузинський., М.Б.Євтух.- Рівне, 1996.- С.30-37, 49-54.
5. Закон України «Про освіту».
6. Закон України «Про вищу освіту».
7. Корнієнко Ф. До проблеми доступу до вищої школи /Ф.Корнієнко. // Шлях освіти. - 2000.- №2.- С.24-27.
8. Кузь В. Вища освіта України: нове наукове дослідження /В.Кузь// Рідна школа. - 1999.- №12.- С.54-55.

9. Сергієнко Н.П. Методика викладання у вищій школі: курс лекцій / Н.П.Сергієнко - Х.:НУЦЗУ, 2016 - 72с.

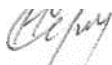
5. Інформаційні ресурси

1. <http://www.social.org.ua>.
2. <http://www.dnop.kiev.ua>.
3. <http://uig.com.ua/>.

Розробник:

доцент кафедри психології діяльності в
особливих умовах,

к.психол. наук, доцент

Надія СЕРГІЄНКО

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
з дисципліни «Методика викладання у вищій школі»

Укладач:
доцент кафедри психології діяльності в
особливих умовах,
канд. психол. наук Надія СЕРГІЄНКО

“ ___ ” 2019 р.

Харків, 2019

МОДУЛЬ № 1.

Особливості методики та організації викладання у вищій школі.

Змістовний модуль 1.

Тема 1.1. Реформа вищої освіти в Україні (практ. заняття 2 год).

Мета: поглибити знання докторів філософії про вищу освіту взагалі та реформу вищої освіти в Україні; виробити навички самостійної роботи з науковими текстами.

План:

1. Структура освіти в Україні.
2. Основні вимоги до методики викладання у вищій школі.
3. Основні вимоги до організації навчання.

Завдання для самостійної роботи:

Реферати:

- Кредитно-модульна система.

Література:

1. Бойко Є.М. Сучасний стан і напрямки реформування системи вищої освіти/ Є.М.Бойко// Фінанси України.- 1999,- № 9.- С.46-52.
2. Болубаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: Навч. посіб для слух. закл. підвищ. кваліф. системи вищ. освіти/ Я.Я.Болубаш; Мін. Освіти України.- К.: Компас, 1997.- 63 с.
3. Кузь В. Вища освіта України: нове наукове дослідження /В.Кузь// Рідна школа. - 1999.- №12.- С.54-55.
4. Сергієнко Н.П. Методика викладання у вищій школі:курс лекцій / Н.П.Сергієнко - Х.:НУЦЗУ, 2016 - 72с.

Тема 1.2. Болонський процес в Україні (практ. заняття 2 год).

Мета: поглибити знання докторів філософії про реформу вищої освіти в Україні в рамках виконання Болонського процесу; виробити навички самостійної роботи з науковими текстами.

План:

1. Вища освіта України в контексті Болонського процесу.
2. Основні параметри Болонського процесу.

Завдання для самостійної роботи:

Реферати:

- Болонський процес в Україні.
- Основні види інноваційних технологій.

Література:

1. Бойко Є.М. Сучасний стан і напрямки реформування системи вищої освіти/ Є.М.Бойко// Фінанси України.- 1999,- № 9.- С.46-52.
2. Болубаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: Навч. посіб для слух. закл. підвищ. кваліф. системи вищ. освіти/ Я.Я.Болубаш; Мін. Освіти України.- К.: Компас, 1997.- 63 с.
3. Кузь В. Вища освіта України: нове наукове дослідження /В.Кузь// Рідна школа. - 1999.- №12.- С.54-55.
4. Сергієнко Н.П. Методика викладання у вищій школі:курс лекцій / Н.П.Сергієнко - Х.:НУЦЗУ, 2016 - 72с.

Тема 1.3. Організації навчально-виховного процесу у вищій школі (практ. заняття 2 год).

Мета: поглибити знання докторів філософії про організацію навчально-виховного процесу у вищій школі; виробити навички самостійної роботи з науковими текстами.

План:

1. Організація учбового процесу.

2. Форми організації навчання.

Література:

1. Болубаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: Навч. посіб для слух. закл. підвищ. кваліф. системи вищ. освіти/ Я.Я.Болубаш; Мін. Освіти України.- К.: Компас, 1997.- 63 с.

2. Граф В., Ильясов Н.Н., Ляудис В.Я. Основы организации учебной деятельности и самостоятельной работы студентов. М.: Изд-во МГУ, 1981.-79 с.

3. Сергієнко Н.П. Методика викладання у вищій школі: курс лекцій / Н.П.Сергієнко - Х.:НУЦЗУ, 2016 - 72с.

Тема 1.4. Іноваційні форми навчально-виховного процесу у вищій школі (проблемна лекція, лекція -візуалізація і т.д.). (практ. заняття 2 год).

Мета: розширити теоретичні та практичні знання стосовно організації, формування та принципів учбової діяльності; особливості проведення інноваційних лекційних форм; виробити навички професійної роботи.

План:

1. Діяльність викладача в аудиторії.
2. Особливості проведення проблемної лекції..
3. Сутність лекції-візуалізації.
4. Особливості проведення лекції удвох.
5. Переваги та недоліки при проведенні лекції із раніше запланованими помилками.
6. Особливості проведення лекції прес - конференції.
7. Засоби взаємодії викладача зі студентами.

Завдання для самостійної роботи:

Додаткові питання

1. В чому полягають відмінності лекції візуалізації та лекції прес-конференції.?
2. Розкрийте переваги та недоліки при проведенні проблемної лекції.
3. Поясніть проблеми використання лекції удвох.

Література:

1. Бадмаев Б.Ц. Методика преподавания психологии: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001.

2. Гальперин П.Я. Психология как объективная наука. Избр. Психологические труды. – М., Воронеж, 1998.

3. Давыдов В.В. Проблемы развивающего обучения. – М., 1996.

4. Давыдов В.В. Теория развивающего обучение. – М., 1996.

5. Ляудис В.Я. Формирование учебной деятельности студентов. – М., 1989.

6. Сергієнко Н.П. Методика викладання у вищій школі: курс лекцій / Н.П.Сергієнко - Х.:НУЦЗУ, 2016 - 72с.

Тема 1.5. Форми учбових занять та методика їх проведення (практ. заняття 2 год).

Мета: поглибити знання слухачів про психологічні відмінності традиційної та інноваційної стратегії організації навчання у вищій школі; виробити навички самостійної роботи з науковими текстами.

План:

1. Особливості проведення лекційних занять у вищій школі.
2. Основні функції лекції та її методика проведення.
3. Особливості проведення семінарських та практичних занять у вищій школі.
4. Вибір форм співробітництва, адекватних рівню засвоєння.
5. Управління викладачем міжособистісним спілкуванням та взаємовідносинами.
6. Оцінка якості викладання.

Завдання для самостійної роботи:

Додаткові питання

1. Визначте педагогічні умови використання різноманіття типів навчальних задач, форм контролю, форм заохочення студентів,

2. Як організувати ефективне співробітництво викладача з студентами у процесі розв'язання навчальних завдань?

Теми рефератів:

1. Сучасні проблеми викладання психології в ВУЗі.
2. Використання групових, індивідуальних та фронтальних форм навчальної роботи.

Література:

1. Бадмаев Б.Ц. Методика преподавания психологии: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001.
2. Ляудис В.Я. Методика преподавания психологии. – М., 1989.
3. Панибратцева З.М. Методика преподавания психологии. – М., 1979.
4. Карандашев В.Н. Методика преподавания психологии. – Питер. 2006.
- . Сергієнко Н.П. Методика викладання у вищій школі: курс лекцій / Н.П.Сергієнко - Х.:НУЦЗУ, 2012 - 29с.

МОДУЛЬ № 2.

Роль вищої освіти в сучасному світі.

Змістовний модуль 2.

Тема 2.1. Особливості професії "людина-людина".(практ. заняття 2 год).

Мета: розширити теоретичні та практичні знання стосовно педагогічної діяльності викладача вищої школи, розглянути основні характеристики професії "людина-людина", їх здібності, та основні складові; виробити навички професійної роботи.

План:

1. Особливості професії "людина -людина".
2. Основні компоненти праці викладача.
3. Основні вимоги до особистості викладача.
4. Відмінності професійного спілкування.

Література:

1. Основы педагогики и психологии высшей школы / Под. ред. А.В.Петровского. - М.Просвещение, 1998.- 306с.
2. Рыданова И.И. Основы педагогического общения / И.И.Рыданова. - М.:Просвещение, 1998. - 158с.
3. Обозов Н.Н. Психология межличностных отношений / Н.Н.Обозов. - М.:Знание, 199.- 192с.
4. Основы педагогики и психологии высшей школы /Под. ред. А.В.Петровского. - М.Просвещение, 1998.- 306с.
5. Сергієнко Н.П. Методика викладання у вищій школі: курс лекцій / Н.П.Сергієнко - Х.:НУЦЗУ, 2016 - 72с.

Тема 2.2. Формування психологічної культури особистості (практ. 2год).

Мета: розширити теоретичні та практичні знання стосовно поняття психологічна культура, розглянути основні рівні психологічної культури, організації та проведення педагогічного спілкування; виробити навички професійної роботи.

План:

1. Поняття психологічна культура.
2. Основні рівні психологічної культури.
3. Основні задачі, які вирішує виклад під час педагогічної діяльності..

Завдання для самостійної роботи:

Реферати:

1. Формування психологічної культури особистості.
2. Шляхи формування особистісних якостей, значущих для професійного становлення

молодих викладачів.

3. Структура професійної діяльності викладача.

Література:

1. Бойко Є.М. Сучасний стан і напрямки реформування системи вищої освіти/ Є.М.Бойко// Фінанси України.- 1999,- № 9.- С.46-52.
2. Болубаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: Навч. посіб для слух. закл. підвищ. кваліф. системи вищ. освіти/ Я.Я.Болубаш; Мін. Освіти України.- К.: Компас, 1997.- 63 с.
3. Сергієнко Н.П. Методика викладання у вищій школі: курс лекцій / Н.П.Сергієнко - Х.:НУЦЗУ, 2016 - 72с.

Тема 2.3. Спеціальні здібності викладача вищої школи.

Мета: розширити теоретичні та практичні знання стосовно педагогічної діяльності викладача вищої школи його здібності, та основні складові педагогічної майстерності; виробити навички професійної роботи.

План:

1. Професійна компетентність викладача.
2. Особливості педагогічного вміння.
3. Компоненти комунікативного вміння викладача.
4. Способи формування комунікативності як професійно значущої якості вчителя.
5. Спеціальні здібності викладача вищої школи.

Завдання для самостійної роботи:

Реферати:

1. Професійні та особистісні якості викладача.
2. Професійна деформація у педагогічній діяльності.

Література:

1. Основы педагогики и психологии высшей школы / Под. ред. А.В.Петровского. - М.Просвещение, 1998.- 306с.
2. Рыданова И.И. Основы педагогического общения / И.И.Рыданова. - М.:Просвещение, 1998. - 158с.
3. Обозов Н.Н. Психология межличностных отношений / Н.Н.Обозов. - М.:Знание, 199.- 192с.
4. Основы педагогики и психологии высшей школы /Под. ред. А.В.Петровского. - М.Просвещение, 1998.- 306с.
5. Сергієнко Н.П. Методика викладання у вищій школі: курс лекцій / Н.П.Сергієнко - Х.:НУЦЗУ, 2016 - 72с.

Тема 2.4. Сутність педагогічної майстерності (практ. заняття 2 год).

Мета: розширити теоретичні та практичні знання стосовно педагогічної майстерності викладача вищої школи його здібності, та основні складові педагогічної майстерності; виробити навички професійної роботи.

План:

1. Сутність педагогічної майстерності.
2. Основні компоненти педагогічної техніки.
3. Поняття та структура педагогічної майстерності.
4. Рівні педагогічної майстерності.
5. Способи формування педагогічної майстерності.

Завдання для самостійної роботи:

Реферати:

1. Професійні та особистісні якості викладача.
2. Професійна деформація у педагогічній діяльності.

Література:

1. Бойко Є.М. Сучасний стан і напрямки реформування системи вищої освіти/ Є.М.Бойко// Фінанси України.- 1999,- № 9.- С.46-52.

2. Болубаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: Навч. посіб для слух. закл. підвищ. кваліф. системи вищ. освіти/ Я.Я.Болубаш; Мін. Освіти України.- К.: Компас, 1997.- 63 с.

3. Кузь В. Вища освіта України: нове наукове дослідження /В.Кузь// Рідна школа. - 1999.- №12.- С.54-55.

4. Сергієнко Н.П. Методика викладання у вищій школі:курс лекцій / Н.П.Сергієнко - Х.:НУЦЗУ, 2016 - 72с.

Тема 2.5. Професійні помилки в діяльності викладача (практ. 2 год).

Мета: розширити теоретичні та практичні знання стосовно професійних помилок в професійній діяльності викладача вищої школи, та основні вимоги до педагогічної діяльності; виробити навички професійної роботи.

План:

1. Вклад різних вчених в розробку вимог до діяльності викладача.
2. Типологічні помилки в діяльності викладача.
3. Основні вимоги до педагогічної діяльності викладача.
4. Заповідь сучасного викладача.
5. Основні уміння педагогічного спілкування.
6. Стилї педагогічного спілкування.
7. Психологічні бар'єри спілкування вчителя.

Література:

1. Обозов Н.Н. Психология межличностных отношений / Н.Н.Обозов. - М.:Знание, 199.- 192с.

2. Основы педагогики и психологии высшей школы /Под. ред. А.В.Петровского. - М.Просвещение, 1998.- 306с.

3. Сергієнко Н.П. Методика викладання у вищій школі:курс лекцій / Н.П.Сергієнко - Х.:НУЦЗУ, 2016 - 72с.

4. Тимченко Н.М. Основы делового общения / Н.М. Тимченко. - Харьков, 1992. - 180с.

Завдання для самостійної роботи:

Реферати на тему:

1. Способи формування комунікативності як професійно значущої якості вчителя.
2. Професійні особливості мовленнєвої діяльності вчителя.
3. Основні уміння педагогічного спілкування.
4. Стилї педагогічного спілкування.
5. Психологічні бар'єри спілкування вчителя.
6. Особливості подолання помилок допущених педагогом у процесі своєї професійної діяльності.

Тема 2.6-2.7. Прояви професіоналізму і майстерності викладача у рішеннях педагогічних задач (практ. 4 год).

Мета: розширити теоретичні та практичні знання магістрів стосовно поняття "професіоналізм та майстерність", розглянути види та способи вирішення педагогічних завдань.

План:

1. Прояви професіоналізму та майстерності викладача.
2. Поняття та основні компоненти педагогічної задачі.
3. Основні види педагогічних задач.
4. Основні етапи вирішення педагогічних задач.
5. Причини непрофесійного рішення педагогічних завдань.

Завдання для самостійної роботи:

Реферати:

1. Педагогічна майстерність в діяльності педагога вищої школи.
2. Професіоналізм як важлива характеристика в професійній діяльності педагога.

Література:

1. Обозов Н.Н. Психология межличностных отношений / Н.Н.Обозов. - М.:Знание, 199.- 192с.
2. Основы педагогики и психологии высшей школы /Под. ред. А.В.Петровского. - М.Просвещение, 1998.- 306с.
3. Сергієнко Н.П. Методика викладання у вищій школі:курс лекцій / Н.П.Сергієнко - Х.:НУЦЗУ, 2016 - 72с.

Тема 2.8. Структура, динаміка педагогічних конфліктів (практ. заняття 2год).

Мета: розширити теоретичні та практичні знання стосовно педагогічних конфліктів; розглянути джерела, причини виникнення та види педагогічних конфліктів; виробити навички професійної роботи.

План:

1. Поняття та види конфліктів.
2. особливості педагогічних конфліктів.
3. Педагогічний конфлікт: структура, сфера, динаміка.
4. Джерела і причини виникнення педагогічних конфліктів.

Література:

1. Донченко Е.А. Личность: конфликт, гармония / Донченко Е.А., Титаренко Т.М. - К., 1989. - 175с.
2. Обозов Н.Н. Психология межличностных отношений / Н.Н.Обозов. - М.:Знание, 1990. - 192с.
3. Основы педагогики и психологии высшей школы /Под. ред. А.В.Петровского. - М.Просвещение, 1998.- 306с.
4. Сергієнко Н.П. Методика викладання у вищій школі:курс лекцій / Н.П.Сергієнко - Х.:НУЦЗУ, 2016 - 72с.

Тема 2.9. Поведінка вчителя у конфліктних ситуаціях та профілактика конфліктів (практ. заняття 2год).

Мета: розширити теоретичні та практичні знання фахівців стосовно педагогічних конфліктів; розглянути основні стилі поведінки вчителя у конфліктних ситуаціях; виробити навички професійної роботи.

План:

1. Ефективність вирішення конфліктних ситуацій.
2. Основні стилі поведінки вчителя у конфліктних ситуаціях.
3. Основні помилки вчителя при виборі стилів поведінки у конфліктних ситуаціях.

Література:

1. Донченко Е.А. Личность: конфликт, гармония / Донченко Е.А., Титаренко Т.М. - К., 1989. - 175с.
2. Обозов Н.Н. Психология межличностных отношений / Н.Н.Обозов. - М.:Знание, 1990. - 192с.
3. Основы педагогики и психологии высшей школы /Под. ред. А.В.Петровского. - М.Просвещение, 1998.- 306с.
4. Сергієнко Н.П. Методика викладання у вищій школі:курс лекцій / Н.П.Сергієнко - Х.:НУЦЗУ, 2016 - 72с.

Тема 2.10. Вирішення конфліктних ситуаціях та профілактика педагогічних конфліктів (практ. заняття 2год).

Мета: розширити теоретичні та практичні знання фахівців стосовно педагогічних конфліктів; розглянути основні способи вирішення конфліктних ситуацій; виробити навички професійної роботи.

План:

1. Основні методи при вирішенні конфліктних ситуацій.
2. Роль викладача при вирішенні конфліктних ситуацій.
3. Основні етапи посередництва в конфліктній ситуації.
4. Якими якостями повинен володіти посередник?

Завдання для самостійної роботи:

Реферати:

1. Причини виникнення складних педагогічних конфліктів.
2. Особливості поведінки педагогів у конфліктних ситуаціях (гендерний аспект).
3. Розвиток і завершення педагогічних конфліктів (технологія дозволу і правила безконфліктного спілкування).

Література:

1. Донченко Е.А. Личность: конфликт, гармония / Донченко Е.А., Титаренко Т.М. - К., 1989. - 175с.
2. Обозов Н.Н. Психология межличностных отношений / Н.Н.Обозов. - М.:Знание, 1990. - 192с.
3. Основы педагогики и психологии высшей школы /Под. ред. А.В.Петровского. - М.Просвещение, 1998.- 306с.
4. Сергієнко Н.П. Методика викладання у вищій школі:курс лекцій / Н.П.Сергієнко - Х.:НУЦЗУ, 2016 - 72с.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

**Методичні вказівки і тематика контрольних робіт
з дисципліни «Методика викладання у вищій школі»**

Укладач:
доцент кафедри психології діяльності в
особливих умовах,
канд. психол. наук Надія СЕРГІЄНКО

“ ___ ”

2019 р.

Харків, 2019

А. Основні положення виконання контрольних робіт

Контрольні роботи №1 та №2 з дисципліни «Методика викладання у вищій школі» включають письмове розкриття змісту одного з вказаних 10 варіантів теоретичних питань, письмові відповіді на один з приведених варіантів. Для кожного слухача варіант вирішення контрольної роботи встановлюється викладачем (відповідно до списку, що виконують контрольну роботу, який перед її початком складається старостою групи і передається викладачеві). Тривалість виконання контрольної роботи - 2 академічних години. Роботи виконуються у присутності викладача. Оцінки по роботі виставляються викладачем протягом тижня, наступної за днем виконання роботи.

Контрольна робота оформляється таким чином:

- 1) контрольна робота пишеться студентом "від руки" акуратною ручкою на листах формату А4 на російській або українській мові;
- 2) листи роботи нумеруються, скріпляються і кожен підписується студентом;
- 3) кількість листів контрольної роботи не обмежується;
- 4) титульний лист оформляється таким чином (дивися приклад).

Принципи оцінок викладачем контрольних робіт студентів наступні:

- 1) відмінно – слухач повністю і якісно розкрив зміст першого питання, дав правильні відповіді на всі питання тесту і правильно вирішив завдання);
- 2) добре – слухач не повністю, але якісно розкрив зміст першого питання, або помилився один раз у відповідях на питання тесту, або зробив незначну помилку при рішенні задачі;
- 3) задовільно – слухач не повністю і не якісно розкрив зміст першого питання, і/або помилився кілька разів у відповідях на питання тесту, і/або неправильно вирішив задачу;
- 4) не задовільно – слухач не відповів на перше питання, і/або не відповів на питання тесту, і/або не вирішив задачу.

Б. Титульний лист контрольної роботи

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Кафедра психології діяльності в особливих умовах

Контрольна робота №____
з дисципліни «Методика викладання у вищій школі»

Варіант –____

Виконана слухачем
групи _____

_____

підпис
«____»_____2019

Відмітка: _____

Перевірив Сергієнко Н.П.

_____

підпис
«____»_____2019

Харків, 2019

В. Теоретичні питання

Контрольна робота 1

Варіант 1.

1. Обґрунтуйте особливості навчального процесу у вищій школі.
2. Охарактеризуйте основні компоненти педагогічної майстерності.
3. Дайте визначення, що таке модуль та підсумкова модульна робота?

Варіант 2.

1. Охарактеризуйте освітньо-кваліфікаційні рівні встановлені в Україні.
2. Проаналізуйте характеристику педагогічним здібностям викладача.
3. Дайте визначення, що таке робоча навчальна програма та навчальний план?

Варіант 3.

1. Охарактеризуйте кредитно-модульну систему організації навчального процесу (КМСОНП) у вищій школі.
2. Академічні кредити та їх нарахування.
3. Охарактеризувати рівні продуктивності педагогічної діяльності.

Варіант 4.

1. Проаналізуйте особливості переведення, відрахування слухачів (кредитно-модульна система).
2. Визначити шкалу ECTS-оцінок.
3. Охарактеризувати педагогічну діяльність та рівні продуктивності педагогічної діяльності викладача.

Варіант 5.

1. Дайте визначення нормативні та вибіркові навчальні дисципліни?
2. Визначити характеристику педагогічним здібностям викладача.
3. Дайте визначення, що таке модуль та підсумкова модульна робота?

Варіант 6.

1. Проаналізуйте особливості переведення, відрахування слухачів та курсантів.
2. Академічні кредити та їх нарахування.
3. Охарактеризуйте основні компоненти педагогічної майстерності.

Варіант 7.

1. Охарактеризуйте освітньо-кваліфікаційні рівні встановлені в Україні.
2. Дайте визначення, що таке модуль та підсумкова модульна робота?
3. Охарактеризуйте рівні продуктивності педагогічної діяльності.

Варіант 8.

1. Проаналізуйте контроль успішності слухачів вищої школи. Шкала ECTS-оцінок.
2. Дайте визначення, що таке модуль та підсумкова модульна робота?
3. Охарактеризуйте основні компоненти педагогічної майстерності.

Варіант 9.

1. Обґрунтувати особливості навчального процесу у вищій школі.
2. Академічні кредити та їх нарахування.
3. Охарактеризуйте рівні продуктивності педагогічної діяльності.

Варіант 10.

1. Охарактеризувати кредитно-модульну систему організації навчального процесу (КМСОНП) у вищій школі.
2. Визначити рівні продуктивності педагогічної діяльності.
3. Охарактеризуйте особливості переведення, відрахування слухачів та курсантів.

Контрольна робота 2

Варіант 1.

1. Проаналізувати психолого-педагогічні особливості спілкування „викладач-студент”.
2. Охарактеризувати методологічні аспекти підготовки і проведення лекцій.

Варіант 2.

1. Проаналізувати основні компоненти педагогічного спілкування.
2. Охарактеризувати основні види семінарських занять.

Варіант 3.

1. Проаналізувати техніку педагогічного спілкування.
2. Охарактеризувати основні види практичних занять.

Варіант 4.

1. Проаналізувати природу конфліктів у навчальному процесі.
2. Охарактеризувати методологічні аспекти підготовки і проведення лекцій.

Варіант 5.

1. Проаналізувати стратегію поведінки викладача у конфліктній ситуації.
2. Охарактеризувати основні види семінарських занять.

Варіант 6.

1. Визначити способи вирішення предконфліктних педагогічних ситуацій.
2. Охарактеризувати основні види практичних занять.

Варіант 7.

1. Психологічні відмінності традиційної та інноваційної стратегії організації навчання у вищій школі.
2. Охарактеризувати методологічні аспекти підготовки і проведення лекцій.

Варіант 8.

1. Проаналізувати психолого-педагогічні особливості спілкування „викладач-студент”.
2. Охарактеризувати основні види семінарських занять.

Варіант 9.

1. Проаналізувати основні компоненти педагогічного спілкування.
2. Охарактеризувати основні види практичних занять.

Варіант 10.

1. Проаналізувати стратегію поведінки викладача у конфліктній ситуації.
2. Охарактеризувати методологічні аспекти підготовки і проведення лекцій.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

Матеріали до самостійної роботи
з дисципліни «Методика викладання у вищій школі»

Укладач:
доцент кафедри психології діяльності в
особливих умовах,
канд. психол. наук Надія СЕРГІЄНКО

“ ___ ”

2019 р.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Одним з дієвих засобів успішної підготовки майбутніх фахівців є самостійна робота. Вона вчить фахівців з першого курсу оволодівати теоретичними знаннями, узагальнювати та систематизувати їх а також використовувати на практиці.

Самостійна робота проводиться у різних формах: пошуку відповіді на проблемні питання при підготовці до семінарських та практичних занять, самостійного опрацювання деяких питань з теми, написання рефератів та доповідей, конспектування та анотування літератури, підготовка контрольної роботи (для студентів-заочників), написання курсових та дипломних робіт. Кожна форма самостійної навчальної діяльності фахівців спрямована на удосконалювання психологічних знань з окремих тем, навчання застосуванню цих знань для рішення прикладних задач, формування умінь і навичок психологічного дослідження, придбання умінь і навичок практичної психологічної роботи.

При виконанні самостійної роботи фахівець повинен засвоїти наступні основні уміння:

1. самостійний пошук інформації з заданої теми;
2. добір істотної інформації, необхідної для повного висвітлення досліджуваної проблеми, відділення цієї інформації від другорядної (у рамках даної теми);
3. аналіз і синтез знань і досліджень з проблеми;
4. узагальнення і класифікація інформації з дослідницьких проблем;
5. логічне і послідовне розкриття теми;
6. узагальнення психологічних знань з проблеми і формулювання висновків з літературного огляду матеріалу;
7. стилістично правильне оформлення наукової думки в реферативному ключі;
8. грамотна побудова наукового тексту;
9. правильне оформлення роботи.

Усе перераховане вище може бути підставою і критерієм для оцінки роботи фахівця викладачем.

Перший етап діяльності фахівця при виконанні самостійної роботи – пошук відповідних джерел інформації з досліджуваної теми. Основні джерела: книги, методичні посібники і розробки, статті в наукових і науково-методичних журналах, збірниках наукових і науково-методичних робіт, матеріали конференцій, веб-сторінки в Інтернеті. При вивченні публікацій по темі необхідно користуватися науковими бібліотеками.

Знайомство з книгами і статтями в журналах доцільно починати з останніх років видання, щоб у першу чергу познайомитися із сучасним станом проблеми і вивчити останні бібліографічні огляди по темі. У них також можна знайти посилання на інших авторів, на інші книги і статті по темі, які видані раніше. Це дозволить розширити сферу бібліографічного пошуку. Кількість посилань на яких-небудь авторів у різних джерелах дозволить з'ясувати найбільш авторитетних фахівців в області певного дослідження.

Порівняно новим джерелом інформації з психології став Інтернет. Для успішного пошуку інформації в ньому важливо знати адреси відповідних сайтів і веб сторінок.

Однією з важливих форм самостійної роботи фахівців є учбово-дослідницька робота, яка передбачає формулювання завдань роботи, підбір методів та методик, складання плану проведення дослідження та власне практична його реалізація, аналіз, інтерпретація та узагальнення отриманих даних. Окрім навчального ефекту виконання такої роботи переслідує і наукові цілі – отримання, перевірку та перепереверку психологічних фактів, виявлення достоїнств та недоліків тієї чи іншої методики відносно різних цілей. Добре, якщо така робота матиме ще й практичні наслідки (виявлення психологічних особливостей, аналіз причин певних явищ та надання рекомендацій). Велике значення для успішної учбової діяльності фахівців має планування самостійної роботи у часі та уміння організувати свою роботу таким чином, щоб добиватись високих результатів з

найменшими затратами часу. В цьому велика роль належить викладачу (його умінню організувати та контролювати виконання самостійної роботи).

Питання до самостійної роботи

1. Порівняйте визначення науковий ступень та вчене звання.
2. Які компоненти включає зміст освіти?
3. Які структурні складові навчальної програми?
4. Які структурні складові робочої навчальної програми?
5. Болонський процес в Україні.
6. Що таке кредити?
7. Що таке модуль?
- 8.Форми навчальних занять та загальна методика їх проведення.
- 9.Лекційна форма навчання та її функції.
- 10.Методика підготовки та проведення лекції.
- 11.Методика підготовки та проведення практичного заняття.
- 12.Методика підготовки та проведення семінару.
- 13.Характеристика оцінки, відмітки як складової частини контролю
- 14.Критерії оцінки знань, вмінь та навичок.
- 15.Організація контролю та корекції знань з психологічних дисциплін.
16. Шляхи підвищення професійного рівня, наукової кваліфікації викладачів.
17. Шляхи підвищення педагогічної майстерності викладачів.
- 18.Актуальні проблеми та шляхи реформування вищої освіти в Україні.
- 19.Вдосконалення навчального процесу у вищих закладах освіти.
20. Професійне становлення молодих викладачів.

Тематика рефератів з курсу

1. Болонський процес в Україні.
2. Кредитно-модульна система.

Контрольні питання для самостійної підготовки слухачів

1. Якими нормативно-правовими актами регламентується організація навчального процесу у вищій школі?
2. Що таке нормативний компонент освіти?
3. Що таке вибіркового компонент?
4. Чим відрізняється навчальна програма від робочої навчальної програми?
5. Чим відрізняється навчальний план від робочого навчального плану?
6. Обов'язкові параметри Болонського процесу.
7. Охарактеризуйте три рівні вищої освіти.
8. Склад нормативних документів, які застосовуються при організації навчального процесу.
9. Процедура нарахування кредитів.
10. Зарахування модулів.
11. Методи навчання у вищій педагогічній школі та їх класифікація.
12. Сучасні технології навчання у вищій школі, їх класифікація.
13. Сутність педагогічного контролю як ланки вузівської педагогічної системи.
14. Педагогічні вимоги до контролю у процесі навчання.
15. Критерії оцінки знань студентів.

16. Види й методи обліку успішності студентів.
17. Психолого-педагогічні проблеми проведення заліків і екзаменів.
18. Соціально-психологічні особливості взаємодії викладача зі студентами.
19. Що таке педагогічне майстерство?
20. Конфлікт та його види.
21. Педагогічні конфлікти та шляхи їх попередження.

Список літератури для самостійної роботи

1. Бойко Є.М. Сучасний стан і напрямки реформування системи вищої освіти / Є.М.Бойко // Фінанси України. - 1999 - № 9 - С.46-52.
2. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти. Навч. посіб для слух. закл. підвищ. кваліф. системи вищ. освіти / Я.Я.Болюбаш - Мін. Освіти України. - К.: Компас, 1997 - 63 с.
3. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури/ С.С.Вітвицька - Київ: Центр навчальної літератури, 2003 - С.8-25, 212-282.
4. Васильєв В.П. Юридическая психология / В.П.Васильев - СПб.:Питер, 1997 -656с.
5. Галузинський В.М. Педагогіка: Теорія та історія / В.М.Галузинський., М.Б.Євтух - Рівне, 1996 - С.30-37, 49-54.
6. Закон України «Про освіту».
7. Закон України «Про вищу освіту».
8. Кузь В. Вища освіта України: нове наукове дослідження / В.Куз. // Рідна школа - 1999 - №12.- С.54-55.
9. Леонтьєв А.А. Психология общения / А.А.Леонтьев. — М.: Смысл, 1997 - 348с.
13. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии / Б.Ф.Ломов. — М.: Наука, 1984 - 459с.
14. Петровский А.В. Психология: Учебник / Петровский А.В., Ярошевский М.Г — М.: Академия, 1998 - 345с.
15. Сергієнко Н.П. Методика викладання у вищій школі: курс лекцій / Н.П.Сергієнко - Х.:НУЦЗУ, 2016 - 72с.

ЗАВДАННЯ ДО КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ (З/В)

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ № 1,2,3.

Варіант 1.

1. Обґрунтуйте особливості навчального процесу у вищій школі.
2. Охарактеризуйте основні компоненти педагогічної майстерності.
3. Дайте визначення, що таке модуль та підсумкова модульна робота?
4. Проаналізуйте психолого-педагогічні особливості спілкування „викладач-студент”.

Варіант 2.

1. Охарактеризуйте освітньо-кваліфікаційні рівні встановлені в Україні.
2. Проаналізуйте характеристику педагогічним здібностям викладача.
3. Дайте визначення, що таке робоча навчальна програма та навчальний план?
4. Проаналізуйте основні компоненти педагогічного спілкування.

Варіант 3.

1. Охарактеризуйте кредитно-модульну систему організації навчального процесу (КМСОНП) у вищій школі.
2. Академічні кредити та їх нарахування.

3. Охарактеризувати рівні продуктивності педагогічної діяльності.
4. Проаналізувати техніку педагогічного спілкування.

Варіант 4.

1. Проаналізувати особливості переведення, відрахування слухачів (кредитно-модульна система).
2. Визначити шкалу ECTS-оцінок.
3. Охарактеризувати педагогічну діяльність та рівні продуктивності педагогічної діяльності викладача.
4. Проаналізувати стратегію поведінки викладача у конфліктній ситуації.

Варіант 5.

1. Дайте визначення нормативні та вибіркові навчальні дисципліни?
2. Визначити характеристику педагогічним здібностям викладача.
3. Дайте визначення, що таке модуль та підсумкова модульна робота?
4. Визначити способи вирішення предконфліктних педагогічних ситуацій.

Варіант 6.

1. Проаналізувати особливості переведення, відрахування слухачів та курсантів.
2. Академічні кредити та їх нарахування.
3. Охарактеризуйте основні компоненти педагогічної майстерності.
4. Проаналізувати природу конфліктів у навчальному процесі.

Варіант 7.

1. Охарактеризуйте освітньо-кваліфікаційні рівні встановлені в Україні.
2. Дайте визначення, що таке модуль та підсумкова модульна робота?
3. Охарактеризуйте рівні продуктивності педагогічної діяльності.
4. Психологічні відмінності традиційної та інноваційної стратегії організації навчання у вищій школі.

Варіант 8.

1. Проаналізувати контроль успішності слухачів вищій школи. Шкала ECTS-оцінок.
2. Дайте визначення, що таке модуль та підсумкова модульна робота?
3. Охарактеризуйте основні компоненти педагогічної майстерності.
4. Проаналізувати психолого-педагогічні особливості спілкування „викладач-студент”.

Варіант 9.

1. Обґрунтувати особливості навчального процесу у вищій школі.
2. Академічні кредити та їх нарахування.
3. Охарактеризуйте рівні продуктивності педагогічної діяльності.
4. Проаналізувати основні компоненти педагогічного спілкування.

Варіант 10.

1. Охарактеризувати кредитно-модульну систему організації навчального процесу (КМСОНП) у вищій школі.
2. Визначити рівні продуктивності педагогічної діяльності.
3. Охарактеризуйте особливості переведення, відрахування слухачів та курсантів.
4. Проаналізувати стратегію поведінки викладача у конфліктній ситуації.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з нормативної дисципліни «**Методика викладання у вищій школі**».
Освітньо-кваліфікаційний рівень «**Доктор філософії**»
у галузі знань 26 "Цивільна безпека"

Укладач:
доцент кафедри психології діяльності в
особливих умовах,
канд. психол. наук Надія СЕРГІЄНКО

Рецензент:
ст. науковий співробітник,
провідний науковий співробітник
НДЛЕК НУЦЗУ,
доктор психол. наук
Наталія ОНІЩЕНКО

Харків, 2019

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс "Методика викладання у вищій школі" є основою психолого–педагогічної підготовки слухачів, які поповнять науково-викладацький корпус вищих навчальних закладів.

Мета курсу - ознайомити слухачів із цілями та напрямками реформування вищої освіти, її структурою, системою, методологічними, психолого-педагогічними та методичними основами організації навчально-виховного процесу, науково-дослідної роботи у вищому навчальному закладі.

Методику викладання у вищій школі відносять до гуманітарних педагогічних наук, об'єктом дослідження яких є людина. Саме вона стоїть у центрі психолого-педагогічних досліджень і водночас є суб'єктом методики викладання психології.

Контроль за вивченням навчального курсу здійснюється шляхом оцінювання участі слухачів у практичних заняттях, а також за результатами письмового й усного опитування, здачі модулів.

Метою контрольних завдань дисципліни є перевірка оволодіння слухачами системою знань про психологічні особливості різних форм та методів навчання (навчання як викладання; навчання як стимулювання пізнавальних потреб та інтересів, навчання як організація пізнавальної діяльності, як формування пізнавальної активності та самостійності; навчання як організація проблемного, програмованого, розвиваючого та інших видів і типів навчання); про залежність якості засвоєння навчального матеріалу від вибору форм, методів та засобів навчання; про підготовку викладача до проведення лекційних, семінарських, практичних, лабораторних занять, про структуру навчального матеріалу тощо.

Контрольні завдання можуть проводитися як письмово та за усною формою. Тривалість виконання контрольної роботи - 2 академічних години. Роботи виконуються у присутності викладача. Оцінки по роботі виставляються викладачем протягом тижня, наступної за днем виконання роботи.

Критерії оцінювання

Оцінки, які можуть отримати слухачі під час та після закінчення вивчення курсу визначаються наступними критеріями:

Незадовільно (X) - (дуже низький рівень) - виставляється з обов'язковим повторним вивченням курсу. Курсант (студент, слухач) не спроможний самостійно засвоїти програмний матеріал: підсумкові модулі написані на негативні оцінки, індивідуальні завдання та програма курсу не виконані.

Незадовільно (FX) - (низький рівень) - ставиться з можливістю повторного складання. Курсант (студент, слухач) володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання та відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що позначаються ним окремими словами чи реченнями; виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні або володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становить незначну частину навчального матеріалу. Але він спроможний самостійно допрацювати програмний матеріал і підготуватися до перескладання.

Задовільно (E) (слабкий рівень) - виставляється, якщо курсант (студент, слухач) виявив знання основного навчального матеріалу дисципліни в мінімальному обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; зробив значну кількість помилок при написанні модульних контрольних робіт та усних відповідях на заняттях тощо, які може усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача.

Задовільно (D) (середній рівень) - курсант (студент, слухач) володіє навчальним матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні, може виявляти знання та розуміння основних положень, на елементарному рівні може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати, робити висновки.

Добре (C) (достатній рівень) - курсант (студент, слухач) виявив загалом добрі знання навчального матеріалу під час виконання тестових завдань та усних відповідей на заняттях, але припустився низки суттєвих помилок; показав систематичний характер знань із дисципліни; здатний до самостійного використання та поповнення надбаних знань у процесі подальшої навчальної роботи та професійної діяльності.

Добре (B) (достатній рівень) - курсант (студент, слухач) здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних закономірностей; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію, добирати аргументи на підтвердження певних думок.

Відмінно (A) (високий рівень) - курсант (студент, слухач) вільно володіє обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, застосовує його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу, оцінює факти, явища, вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовує міжпредметні зв'язки.

Варіант 1

1. Проаналізувати особливості навчального процесу у вищій школі.
2. Охарактеризувати особистість педагога та його роль у навчально-виховному процесі студентів.
3. Проаналізувати природу конфліктів у навчальному процесі.

Варіант 2

1. Проаналізувати нормативно-правові документи, які регламентують організацію навчального процесу у вищій школі?
2. Охарактеризувати освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти. Обов'язкові параметри Болонського процесу.
3. Охарактеризувати основні компоненти педагогічного спілкування.

Варіант 3

1. Кредитно-модульна система організації навчального процесу (КМСОНП) у вищій школі.
2. Проаналізувати сучасні технології навчання у вищій школі, їх класифікація.
3. Дати характеристику педагогічним здібностям викладача.

Варіант 4

1. Охарактеризувати особливості проведення проблемної лекції.
2. Проаналізувати основні складові педагогічного майстерства викладача вищої школи.
3. Проаналізувати роль викладача у конфліктних ситуаціях.

Варіант 5

1. Охарактеризувати освітньо-кваліфікаційні рівні встановлені в Україні.
2. Охарактеризувати особливості проведення лекції із запланованими помилками.
3. Проаналізувати рівні продуктивності педагогічної діяльності.

Варіант 6

1. Охарактеризувати актуальні проблеми та шляхи реформування вищої освіти в Україні
2. Проаналізувати основні компоненти педагогічної майстерності викладача вищої школи.
3. Визначити техніку педагогічного спілкування викладача вищої школи.

Варіант 7

1. Дати визначення нормативні та вибіркові навчальні дисципліни?
2. Проаналізувати контроль успішності слухачів вищої школи.
3. Охарактеризувати основні компоненти педагогічного спілкування..

Варіант 8

1. Проаналізувати кредитно-модульну систему організації навчального процесу (КМСОНП) у вищій школі.
2. Визначити основні компоненти педагогічної майстерності.
3. Проаналізувати роль викладача у конфліктних ситуаціях.

Варіант 9

1. Визначити освітньо-кваліфікаційні рівні встановлені в Україні.
2. Дати характеристику педагогічним здібностям викладача.
3. Проаналізувати природу конфліктів у навчальному процесі.

Варіант 10

1. Проаналізувати організація навчально-виховного процесу у вищій школі.
2. Визначити рівні та компоненти продуктивності педагогічної діяльності викладача вищої школи.
3. Охарактеризувати техніку педагогічного спілкування викладача вищої школи.

Варіант 11

1. Охарактеризувати контроль успішності слухачів вищої школи. Шкала ECTS-оцінок.
2. Проаналізувати нормативно-правові документи, які регламентують організацію навчального процесу у вищій школі?
3. Проаналізувати роль викладача у конфліктних ситуаціях.

Варіант 12

1. Проаналізувати нормативно-правові документи, які регламентують організація навчального процесу у вищій школі?
2. Визначити компоненти педагогічної техніки викладача вищої школи.
3. Проаналізувати способи вирішення предконфліктних педагогічних ситуацій.

Варіант 13

1. Проаналізувати кредитно-модульна система організації навчального процесу (КМСОНП) у вищій школі.
2. Охарактеризувати освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти. Обов'язкові параметри Болонського процесу.
3. Визначити компоненти педагогічної техніки викладача вищої освіти.

Варіант 14

1. Проаналізувати кредитно-модульна система організації навчального процесу (КМСОНП) у вищій школі.
2. Охарактеризувати особистість педагога та його роль у навчально-виховному процесі студентів.
3. Визначити компоненти педагогічної техніки викладача вищої освіти.

Варіант 15

1. Проаналізувати особливості переведення, відрахування слухачів у ВНЗ (кредитно-модульна система).
2. Охарактеризувати сучасні технології навчання у вищій школі, їх класифікація.
3. Проаналізувати педагогічні конфлікти та засоби їх вирішення.